
Vražedkyně

Jennifer Wright

KRÁSNÉ TRAVIČKY

„Míchat jed je stejně zábavné jako míchat těsto na koláč. Příprava jedů lidi baví. Pokud to nejste schopni pochopit, potom nikdy ničemu neporozumíte.“

Margaret Atwoodová

LOCUSTA Z GALIE

(† 69)

SMRT MLADISTVÝCH + ZNÁSILNĚNÍ

Locusta strávila několik šťastných let, kdy vraždila lidi z rozkazu císařské rodiny, a dokonce si otevřela školu, kde vyučovala přípravě jedů.

Každého těší, když se dočká uznání za svoji práci. Ženy pracují od nepaměti bez ohledu na vzpomínky na zidealizovaná padesátá léta. Zkrátka je to tak a až na několik málo výjimek, například královen, se jejich aktivity omezovaly na domácnost, kde se lopotily jako komorné, kuchařky nebo guvernanky. Málokterá žena si našla práci mimo domov, zato si tím mohla polepšit jak finančně, tak společensky.

Ale nesměla jste se stát profesionální travičkou. I když Locustě z Galie to, jak se zdá, vyšlo. Locusta je popisována jako nejslavnější travička římské říše a někdy bývá označována za první sériovou vražedkyni v historii. (Ačkoliv pokud můžu říct, tak zabíjela ze zcela zištných důvodů a na rozdíl od většiny sériových vrahů jí smrt nepřinášela vzrušení.)

Narodila se na venkově v Galii a odmalička se učila znát léčivé rostliny. Věděla, jaký mají přínos i čím jsou nebezpečné. Po přestěhování do Říma zjistila, že nejlépe a nejrychleji se dá z těchto vědomostí profitovat prodejem jedů. Ve městě, kde chamtivost a ambice přímo bujely a každý měl spoustu nepřátel, neměla o zákazníky nouzi.

Zboží šlo na odbyt, ale imunitu před zákonem jí to nezajistilo. Skončila ve vězení a možná by předčasně zemřela, kdyby zvěsti o jejich dovednostech nedolehly k uším císařovny Agrippiny mladší. V roce 54 našeho letopočtu císařovnu napadlo zavraždit svého manžela Claudia, aby měla jistotu, že trůn připadne jejímu synovi Neronovi. A tak se rozhodla Locustu zaměstnat.

Napřed jí Locusta dodala jed, který měl rozbouřit vnitřnosti Claudiova strážce a ochutnavače jídla. Sotva zmizel císařovně z cesty, otrávil manžela oblíbené jídlo z hub. Claudius je bez váhání snědl. Ale protože byl od přírody opatrný, císař měl vždy po ruce pírkó. Kdykoliv se ho zmocnilo podezření, že by mohl být otráven, polechtal se jím vzadu v krku, aby vyvolal dávicí reflex.

Bohužel jeho plán selhal.

Protože ani Locusta neponechala nic náhodě a vymáchala pírkó v jedu.

Agrippina však nebyla jediná z rodiny, kdo využíval Locustiných schopností. Zdá se, že Nero považoval matčiny machinace za nedostatečné, aby mu definitivně zajistily trůn. Proto si najal Locustu, aby mu připravila jed, s jehož pomocí otrávil svého bratra (a soupeře v nástupnictví na trůn) Britannika.

Tahle vražda vyžadovala použít značný důvtip. Nemohl jed jednoduše přilít do jídla nebo pití, protože všechno napřed vyzkoušel ochutnávač. Kdyby jed zabral okamžitě, ochutnávač by téměř ihned zemřel, zatímco jeho pánovi by se nic nestalo. Naopak kdyby jed působil zpožděně, ochutnávači i jeho pánovi by se udělalo špatně, což by jasně svědčilo o otravě, a na traviče by mohl padnout stín podezření. Oběma možnostem bylo zapotřebí se vyhnout.

A tak během hostiny podali Britannikovi pohár nadmíru horkého, zato naprosto neškodného vína. Ochutnávač se ho napil a nic se mu nestalo. Zato Britannicus „náhle přestal mluvit, zalapal po dechu a zastavil se mu dech“.

Jed nebyl ve víně, ale v karafě se studenou vodou, již si Britannicus víno ochladil. Zatímco před shromážděnými hosty umíral a zoufale lapal po vzduchu, jeho bratr přítomným vysvětloval, že Britannicus trpí epilepsií a právě dostal záchvat.

Nero vstoupil do dějin jako extrémně krutý a šílený vládce, ale Locusta s ním skvěle vycházela. Propustil ji z vězení a jmenoval „císařskou travičkou“. Ze svého titulu získala rozsáhlý majetek. Ale co je důležitější, byl jí prominut bezpočet otrav, kterých se dopustila. Předpokládám, že strávila několik šťastných let, kdy vraždila lidi z rozkazu císařské rodiny. Dokonce si otevřela školu, kde vyučovala přípravě jedů.

Na chudou venkovanku z Galie si nevedla špatně.

Avšak její spokojenost neměla dlouhého trvání. Lidé se proti Neronovi vzbouřili a senát ho zavrhl. Což bylo pochopitelné, protože zabíjel lidi jako o závod, a to včetně své matky Agrippiny, která se ho tak zoufale pokoušela dosadit na trůn. (Když si pro ni přišli Neronovi zabijáci, lítostivě jim sdělila, že by ji měli bodnout do dělohy.) Nero spáchal sebevraždu v roce 68 našeho letopočtu. K jeho smůle se tak stalo bez pomoci Locustina jedu. Neronův nástupce, císař Galba, velice rychle a rozumně nechal Neronovy kamarádky zavřít a odsoudil je k smrti.

Podle legendy byla Locusta předhována speciálně vycvičené žirafě, která jí znásilňovala, dokud žena nezemřela. Vzhledem k tomu, že Římané rádi předhazovali nepřátele běsnícím zvířatům, nezní to zcela nepravděpodobně. Ovšem nejspíš se jí zbavili mnohem méně bizarní formou. Cassius Dio píše: „Čarodějnice Locusta a ostatní špína, jež vyplula na povrch v době Neronovy vlády, byla na Galbův rozkaz vedena v řetězech přes celé město a potom popravena.“

V tomhle případě tak docela neplatí, že se „zločin nevyplácí“. Vyplácí se a to je právě jeden z důvodů, proč se ho lidé dopouštějí. Ale někdy se vyplácí jenom krátce, jak se o tom přesvědčila i Locusta. A pánbůh vám pomáhej, jestli se o vašich hanebných skutcích doslechnou žirafy.

GIULIA TOFANA

(ASI 1620–1659)

MUČENÍ

Měla natolik napilno,
že jí bývá připisována smrt šesti stovek lidí.

Bývaly časy, kdy to nejhorší, co se mohlo v manželství stát, nebýval rozvod. Po většinu lidských dějin byly nešťastně sezdané páry nuceny spolu vydržet až do smrti.

A když už tomu tak bylo, některé dvojice se rozhodly svou lásku znovu vykřesat, jiné naopak zvolily možnost jít naproti okřídlenému rčení „dokud nás smrt nerozdělí“.

Během staletí, kdy ženám nebylo dovoleno vlastnit majetek nebo si vydělávat na živobytí, mnohé usoudily, že jediný způsob, jak dosáhnout alespoň určité svobody, je stát se vdovou. Touto cestou se v sedmnáctém století vydala Giulia Tofana a neváhala po ní doprovázet i jiné ženy.

Giulia se narodila v Palermu. Její matku jménem Thofania d'Adamo popravili roku 1633 za vraždu manžela. Zanechala své dceři recept na tak prudký jed, že vstoupil do dějin jako Aqua Tofana. Aby nevzbudil v mužích podezření, skrýval se v lahvičce na kosmetiku a obsahoval směs arzeniku, olova a rulíku. Každá z těchto látek je sama o sobě toxická. Společně dokážou člověka zabít čtyřmi kapkami. Po první kapce se mohou dostavit příznaky podobné nachlazení. Druhá se projeví jako chřipka. Třetí nešťastníka upoutá na lůžko a po čtvrté zemře.

Největším přínosem tohoto jedu byla skutečnost, že se dal velice těžko odhalit, jak se píše v jednom časopise, který vyšel kolem roku 1890:

Aby si žena zachovala čistý štít, bude požadovat posmrtné ohledání. Pochopitelně se nic nenajde a ona bude moci vystupovat jako nevinná oběť krutého osudu. Bude všem připomínat, že její choť skončil bez bolesti, bez

zánětu, horečky nebo křečí. Pokud si po roce nebo dvou najde novou známost, nikdo jí nebude nic vyčítat. Proč by po všem, čím si prošla, měla dál nosit příjmení muže, jehož příbuzní ji obvinili z travičství?

Přesně takhle se mohla nešťastná žena osvobodit.

Sama Giulia byla vdova, takže je docela možné, že jed připravený svou matkou sama vyzkoušela. Jestliže se toužila stejně jako ona vysvobodit z tenat manželství, rozhodně nebyla sama.

Obchod s utrejem Giulii čile vzkvétal. Měla natolik napilno, že jí bývá připisována smrt šesti stovek lidí. S výrobou a prodejem lektvarů jí brzy začali pomáhat mnozí spolupracovníci včetně její dcery. Vražednou směs prodávali v lahvičkách s obrázkem svatého Mikuláše, který se stal inspirací pro Santu Clause.

Takže si příště dvakrát rozmyslete, než si koupíte plechovku koly s jeho obrázkem. Z historického hlediska se tak označoval jed.

O tom, jak Giulii vláda teroru – anebo ženské emancipace – skončila, se vedou spory. Víme, že za vlády papeže Alexandra VII. bylo v Římě zjištěno podezřelé množství mladých vdov a že mnozí muži zemřeli poté, co se svým ženám zprotivili. Jisté je, že lidé byli Giulii a jejím spolupracovnícím na stopě.

Někteří tvrdí, že Giulia zemřela v roce 1651 přirozeně ve své posteli. Podle jiné verze ji udala žena, kterou přepadl pocit viny poté, co málem nakrmila manžela otrávenou polévkou.

Ovšem existuje i jiná varianta, podle níž umírali další a další manželé, na Giulii padl stín podezření, a tak hledala útočiště v klášteře. Lidé se zpočátku bouřili a žádali pro Giulii ochranu. Jenže vrchnost mezi ně vypustila zvěst o tom, že se chystala otrávit studny, a tak se veřejné mínění obrátilo proti ní. Najednou všichni požadovali její smrt. „Vytáhli ji z kláštera, kde se skrývala, mučili ji a škrtili a její mrtvolu přehodili přes zeď do zahrady.“

Jed Giulii přežil. V roce 1791 si Mozart na smrtelné posteli stěžoval, že ho někdo otrávil pomocí roztoku Aqua Tofana. S největší pravděpodobností zemřel na syfilidu, ale představa, že viděl přízračnou ruku Giulii Tofany, jak se k němu natahuje skrze staletí, vážně působí děsivě.

Dnes si na Giulii a její jed málokdo vzpomene. Ale jestli váš manžel začne být protivný, možná by stálo za to mu připomenout, že něco takového existuje.

CATHERINE MONVOISINOVÁ

(1640–1680)

SMRT MLADISTVÝCH

Jednou z urozených dam, které za Catherine přišly, byla madam de Montespan, milenka krále Ludvíka XIV.

Opravdové čarodějnice nejsou. Když mluvíme o „honu na čarodějnice“, máme na mysli absurditu pronásledování. Čarodějnice přece neexistují.

Dobře, *pár* by se jich určitě našlo, ale tyhle samozvané čarodějky většinou bývají laskavé pohanky žijící v těsném kontaktu s přírodou. Nejhorší, co vám mohou udělat, je to, že vám prodají předražený křišťál.

Existenci všemocných babizen provozujících černou magii budeme dál popírat a odkazovat do hájemství fikce, ledaže... ledaže narazíme na Catherine Monvoisinovou.

Vždycky existuje nějaká výjimka.

Catherine Deshayesová vyrůstala jako děvčátko bez domova. V devíti letech začala za peníze lidem vykládat budoucnost. Byla v tom neuvěřitelně dobrá a měla dostatek talentu, aby si přišla na pěknou sumičku. Ve dvaceti se provdala za klenotníka jménem Antoine Monvoisin a s věštěním přestala, ale když její manžel zkrachoval, k živnosti se vrátila. Její sokyně tvrdila: „Dříve než ráno vstala z postele, lidé už na ni čekali. Po zbytek dne byla jimi obklopená. Dům zůstával otevřený do večerních hodin, hrály v něm housle a vládla dobrá nálada.“ Catherine četla z ruky i z tváře... a také prováděla potraty.

Pro ty, kteří si myslí, že by se jí žilo lépe, kdyby manžela finančně nepodporovala, dodávám, že se ho několikrát pokusila zabít. „Ke standardní formě zdvořilého pozdravení patřila otázka, jestli už její manžel zemřel.“

Avšak většinou svých klientů se snažila zajistit lepší výsledek, a tak především prodávala nápoje lásky. Pod tímto pojmem si možná představíte něco sladkého a kořeněného, ale ve skutečnosti se skládaly z kostí ropuch, zubů krtků, kantaridinu (jedu brouka puchýřníka, známého jako „španělská muška“), železných pilin, lidské krve a lidského prachu. Lidé pro lásku udělají hodně. Včetně vraždy.

Catherine zjistila, že francouzský dvůr je plný lidí, kteří si přejí zabít svou drahou polovičku, aby mohli utéct s milencem. A přestože byla navenek velice zbožná a hlasitě prohlašovala, že dar vidění dostala od Boha, více než ochotně poskytla zájemcům jed a uchylovala se k temnější magii, aby svým klientům pomohla – zejména aristokratům, nabízejícím za její služby vysoké částky.

Jednou z urozených dam, které za Catherine přišly, byla madam de Montespan, milenka Ludvíka XIV. V roce 1667 si ji najala, aby uspořádala černou mši, jejímž účelem bylo získat Ludvíkovu lásku. Při tomto obřadu de Montespan posloužila ďáblu jako „živoucí oltář“ a Catherine ji polévala krví nevíňátek (nejspíš získanou z potratů, které prováděla). Zrovna to nevypadá jako osvědčený způsob, jak upoutat něčí pozornost, ale podle madam de Montespan byla černá mše úspěšná. Stala se královou milenkou (a porodila mu sedm dětí).

Dál Catherine navštěvovala a přinášela si od ní afrodiziaka, která neváhala panovníkovi podstrčit a omámit ho. Zní to hrozně, ale z jejího pohledu účel světil prostředky. Všechno šlo jako po drátku až do roku 1697, kdy se jí král nabažil. Někdy v té době začal spát s Marií Angélique de Scorailles, vévodkyní z Fontanges.

Když madam de Montespan odhalila jeho vztah se sokyní, rozhodla se Ludvíka zavraždit. Přirozeně se s žádostí o pomoc obrátila na Catherine, jako už mockrát předtím. Ale tentokrát Catherine neuspěla. Poslala králi listinu napuštěnou jedem, ale v den, kdy měla být doručena, se na krále obrátila spousta prosebníků dožadujících se audience, a tak se k němu nikdy nedostala. Catherine se rozhodla zkusit to znovu.

Avšak dříve, než stačila uspět, pojali dvořané podezření, že někdo otrávil královu švagrovou. Catherine s tím neměla nic společného, ale veřejné mínění se obrátilo proti čarodějnicím a travičkám.

Zatčení, k němuž došlo v prosinci 1679, se nedalo odvrátit. Provázelo ho jisté váhání, protože mnozí šlechtici a šlechtičny se obávali, aby Catherine nepromluvila. Během soudního přelíčení se zdálo, že je Catherine neustále těžce opilá, a při výsleších vynaložila většinu úsilí na hanobení své sokyně, Marie Bosseové.

Nakonec se přiznala k mnoha zločinům a jmenovala různé komplice. Byla usvědčena z čarodějnictví a 22. února 1680 upálena na hranici. Odhadovalo se, že byla zodpovědná za smrt více než tisíce lidí.

Většinu toho, co se kolem procesu odehrálo, se králi Ludvíku XIV. podařilo ututlat. Nepřál si, aby někdo zpochybňoval jeho úsudek, jakmile se ukáže, že jeho dlouholetá milenka byla satanistkou, která ho chtěla zavraždit. Vzhledem k tomu, že se pokusila otrávit panovníka, vydržela madam de Montespan u dvora až překvapivě dlouho.

CHRISTIANA EDMUNDSOVÁ

(1828–1907)

SMRT MLADISTVÝCH

Christiana si kupovala čokoládové bonbony, injekční stříkačkou do nich vpravovala jed a vracela je do obchodu.

Pokud jde o madam Monvoisinovou, její příběh zůstává jedním z mála v historii, kdy se oběti honu na čarodějnice stala skutečná bosorka.

Představa zlé babizny, která otráví ubožáky jablkem, funguje jenom tehdy, když mají lidé chuť na jablka. Na začátku dvacátého století bylo zapotřebí použít něco lákavějšího.

A tak na scénu vstupuje Christiana Edmundsová, vražedkyně s čokoládovým krémem.

Christiana byla jednou z mála traviček, které zabíjely z lásky, a ne pro peníze. V roce 1871 se jistá třicátnice z Brightonu zamilovala do svého lékaře, Charlese Bearda. Vedla osamělý život, starala se o stárnoucí matku a bombardovala svého vyvoleného záplavou dopisů. Doktor Beard byl šťastně ženatý a domníval se, že Christianina náklonnost pramení z osamělosti a touhy po přátelství. Proto prohodil: „Musíte se v tak velkém domě cítit velmi osamělá. Nevadilo by vám, kdybychom se za vámi s manželkou čas od času zastavili?“ Christiana odpověděla, že by byla moc ráda, a doktor Beard navrhl, aby „se některé odpoledne zastavila u jeho ženy a seznámila se s ní“.

Jsem si jistá, že se doktor Bernard hned cítil lépe, protože udělal dobrý skutek, ale radoval se jenom krátce.

Christiana se za paní Beardovou skutečně vypravila. Nedlouho po její návštěvě se doktor Beard vrátil domů z práce. Přivítala ho vystrašená man-

želka, které bylo zjevně zle. Svěřila se mu, že se jí Christiana Edmundsová pokusila otrávit. Vysvětlila mu, že od Christiany dostala bonboniéru, ale čokoláda chutnala tak odporně, že ji okamžitě vyplivla. Manžel zbytek bonbonu prozkoumal a zjistil, že obsahuje strychnin. Ihned se vydal za Christianou, aby se jí zeptal, co to sakra udělala, a oznámil jí, že jde na policii. Christiana se dušovala, že nemá ponětí, o čem to mluví, a že bonbony, které koupila, už musely být otrávené.

Což byla sice směšná výmluva, nicméně zabrala a doktor Beard souhlasil, že policii nic neohlásí.

A během jara i léta roku 1871 bylo mnohým lidem *skutečně* zle z cukrovinek, které si koupili v Maynardu, tamějším obchodě se sladkostmi. „Prvním příznakem, že je něco špatně, byla kovová pachut' v puse. Následovalo pálení v krku, zvracení a svalové křeče.“

A potom, 12. června, dostal čtyřletý chlapeček jménem Sidney Barker od strýce pytlík bonbonů koupených v Maynardu. Pochutnal si na nich a do hodiny ho přepadly křeče a strašlivě trpěl. Zemřel ještě před příchodem lékaře.

Podezření přirozeně padlo na majitele obchodu, zejména poté, co Christiana rozeslala dopisy, v nichž lidi vyzývala, aby proti němu podnikli právní kroky. Avšak někdy v té době si policie všimla, že si Christiana nakoupila velké množství strychninu, stejného jedu, jaký se našel v čokoládě. Celkem hloupě si ho nechala doručit do svého domu, čímž se snadno usvědčila.

Byl to ten nejhorší pokus o zamaskování hanebných skutků na světě. Christiana si kupovala čokoládové bonbony, injekční stříkačkou do nich vpravovala jed a vracela je do obchodu. Doufala, že tím doktoru Beardovi dokáže, že se nechystala zavraždit jeho ženu, a navíc se mu vlichotí do příně, on se do ní zamiluje a utečou spolu.

Což se samozřejmě nestalo.

Někteří lidé také spekovali o tom, že doktor Beard a Christiana byli milenci, jako kdyby se tím mohla zbavit viny. Na to se mi chce říct: Možná spolu poměr opravdu měli, ale takových lidí je spousta, aniž by kvůli tomu zabíjeli. Kromě toho je to jeden ze vzácných případů všeobecného tvrzení „ta paní byla blázen“, kdy jsem v pokušení souhlasit, že jí skutečně harašilo, vzhledem k tomu, že čokoládou otráвила malé dítě.

Soud v roce 1872 dospěl k závěru, že je šílená, čímž se vyhnula rozsudku smrti. Stačilo to k tomu, aby se našťvaně ozvali někteří reportéři, jako ti z *Pall Mall Gazette*, kteří poukazovali na to, že Christiana spáchala oblundný

zločin, přičemž moc dobře věděla, co dělá, a dokonce měla motiv. Domnívali se, že „exemplárnímu trestu unikla jenom proto, že je žena, a ne muž“.

Navzdory jejích připomínkám byla poslána do ústavu pro choromyslné jménem Broadmoor, kde zůstala až do své smrti v roce 1907. Do poslední chvíle vyznávala lásku doktoru Beardovi. Víím určitě, že jí bonboniéru nikdy neposlal.

Přeložila Jana Vlčková